

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLAR İTTİFAQINDA KEÇİRİLƏN TƏDBİRLƏRİN SİYAHISI (noyabr 2017-aprel 2018)

Noyabrın 28-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının təşkilatçılığı ilə gənc bəstəkarların əsərlərindən ibarət plenum keçirilib.

İttifaqın sədri, Xalq Artisti, professor Fıraqiz Əlizadə çıxış edərək vurğulayıb ki, rəhbərlik etdiyi qurum gənc bəstəkarlara xüsusi diqqət ayırır və onların fəaliyyətini əlaqələndirir.

Gənc bəstəkarların uğurlarının sevinci hal olduğunu qeyd edən F.Əlizadə iştirakçıları plenumun proqramı ilə tanış edib.

Bildirib ki, üç gün ərzində plenum çərçivəsində gənc azərbaycanlı bəstəkarların əsərlərindən ibarət konsertlər keçiriləcək. "Plenumun ilk günü səkkiz gənc bəstəkarın əsərləri ifa olunacaq. Bu əsərlərin əksəriyyəti ifa olunmayıb. Ümumilikdə, plenum çərçivəsində 15 gənc bəstəkarın əsərləri səslənəcək. Bu, bəstəkarların özlərinin seçdiyi əsərlərdir. Ümid edirik ki, gələcəkdə onlar Azərbaycan musiqisini müxtəlif ölkələrdə uğurla təbliğ edəcəklər", - deyərək İttifaqın sədri bildirib.

Sonra İttifaqa yeni üzv seçilmiş gənc bəstəkarlara biletlər təqdim olunub.

Konsertdə gənc bəstəkarlar Sevinc Kazımova, Ayaz Qəmbərli, Gülmira Qəhrəmanova, Azər Hacıoğlu, Əli Geranmehr, Tahir İbşov, Həmid Sultanov və Vəfa Bağırzadənin əsərləri səsləndirilib.

Noyabrın 29-da Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında "Gənc bəstəkarların əsərlərindən ibarət plenum" çərçivəsində növbəti konsert təşkil olunub.

Konsertdə gənc bəstəkarlar Tural Məmmədlinin kamança və piano üçün "Tənha yolçu", Nigar Əliyevanın "Simli kvartet" (I hissə), İlahə İsrailovanın simli kvartet üçün "Casus" kompozisiyası, Kamran Nəsirovun simli kvartet üçün "Üzeyiməmə", Fərid Fətullayevin "Bu gecə" romansı, Səid Qəninin "Projections", Aria Torkanbourinin "Tempest Order", Sevinc Əliyevanın tar və kamera orkestri üçün "Konsert pyesi" əsərləri səsləndirilib. Konsert proqramı maraqla qarşılanıb.

Noyabrın 30-da Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında "Gənc bəstəkarların əsərlərindən ibarət plenum" çərçivəsində "dəyirmi masa" keçirilib. İttifaqın sədri, Xalq Artisti, professor Fıraqiz Əlizadə plenumun yekunları, onun çərçivəsində təşkil olunan tədbirlər haqqında məlumat verib. Xatırladıb ki, plenumlar hər il keçirilir və müvafiq dövr ərzində reallaşdırılan işlər barədə hesabat verməyə imkan yaradır. Qeyd olunub ki, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı gənc bəstəkarların fəaliyyətinə xüsusi diqqət ayırır və onları əlaqələndirir. Belə tədbirlər isə gənc bəstəkarlara öz yeni əsərlərini üzə çıxarmaq üçün geniş imkanlar yaradır. F.Əlizadə deyib: "Üç gün ərzində gənc azərbaycanlı bəstəkarların əsərlərinin səsləndiyi plenum çərçivəsində iki konsert təşkil olunub. Konsertlərdə kamera-instrumental, orkestr əsərləri ifa olunub. Plenumda 16 gənc bəstəkarın əsərləri səsləndirilib. Plenum yeni istedadları - müəllifləri və ifaçıları aşkar etməyə kömək edib". Konsertləri diqqətlə izlədiyini deyən F.Əlizadə gənc bəstəkarların öz düşüncələrini musiqinin dili ilə ifası, onların əsərlərinin üslubu və janrı ilə bağlı tövsiyələrini bildirib. Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibləri - Əməkdar İncəsənət Xadimi Cəlal Abbasov, bəstəkar Aliyə Məmmədova çıxış edərək plenumda səslənən əsərlər barədə fikirlərini bölüşüblər. Bildirilib ki, gənc bəstəkarlar həm ölkədə, həm də xaricdə müxtəlif layihələrdə fəal iştirak ediblər. Azərbaycan bəstəkarlıq məktəbi hər zaman dahi Üzeyir Hacıbəylinin tövsiyələrini rəhbər tutub. Müasir bəstəkarlar ənənəyə sadıq qalaraq forma və məzmun baxımından yeni, maraqlı əsərlər yaratmalıdırlar. Bunun üçün onlar daha səylə çalışmalıdırlar.

Dekabrın 5-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında görkəmli bəstəkar, Əməkdar İncəsənət Xadimi, ittifaqın katibi Sərdar Fərəcovun 60 illik yubileyinə həsr olunan kamera konserti keçirilib.

Tədbirə açıq elan edən Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti, professor Fərəngiz Əlizadə bəstəkar Sərdar Fərəcovun zəngin yaradıcılığından danışıb. S.Fərəcovun səhnə üçün yazılan musiqilərdən kiçik miniatürlərə qədər müxtəlif janrlarda əsərlər yazdığını bildirən F.Əlizadə onun həmçinin kamera-instrumental, vokal, vokal-simfonik və xor üçün yazılmış əsərlərin, simfonik, opera əsərlərinin, musiqili komediyaların, eləcə də musiqili teatr səhnələri üçün və kino musiqilərinə həsr olunmuş əsərlərin müəllifi olduğunu qeyd edib. Hazırda Üzeyir Hacıbəylinin ev-muzeyinin direktoru vəzifəsində çalışan S.Fərəcovun yaradıcılığında ən önəmli və vacib yerlərdən birini də bəstəkarımızın bəzi əsərlərinin işləmələri və yenidən bərpası tutur.

"Sərdar Fərəcovun əsərləri musiqinin parlaqlığı, romantikliyi, qeyri-adi melodik dili ilə seçilir. Əsərləri Avropa, Amerika və keçmiş SSRİ ölkələrində müxtəlif ansambllar və ifaçılar tərəfindən səsləndirilib", deyər F.Əlizadə çıxışında bildirib.

Tədbir konsert proqramı ilə davam edib.

Dekabrın 9-da M.Maqomayev adına Azərbaycan Dövlət Filamoniyasında tanınmış bəstəkar, Əməkdar İncəsənət Xadimi Sərdar Fərəcovun 60 illik yubileyinə həsr olunan tədbir keçirilib. Tədbirdə Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, Əməkdar İncəsənət xadimi Zəmfira Qafarova çıxış edərək tanınmış bəstəkarın milli musiqimizin inkişafındakı xidmətlərindən, bənzərsiz yaradıcılığından danışıb. Bildirib ki, bəstəkar şəpekar sənətkar kimi musiqinin müxtəlif janrlarında bir-birindən gözəl əsərlər yaradıb. O, kamera-instrumental, vokal, vokal-simfonik və xor üçün yazılmış əsərlərin, simfonik, opera əsərlərinin, musiqili komediyaların, eləcə də musiqili teatr səhnələri üçün və kino musiqilərinə həsr olunmuş əsərlərin müəllifidir. Qeyd edilib ki, bəstəkarın əsərlərinin parlaqlığı, romantikliyi, qeyri-adi melodik dili ilə seçilir. Əsərləri Avropa, Amerika və keçmiş SSRİ ölkələrində müxtəlif ansambllar və ifaçılar tərəfindən səsləndirilib. TÜRKSOY-un baş katibi Düsen Kaseinov yubilyan təbrik edərək ona yaradıcılığında uğurlar arzulayıb. Sonra tədbir Xalq Artisti, dirijor Fəxrəddin Kərimovun rəhbərliyi ilə Ü.Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət simfonik orkestrinin çıxışı ilə davam edib. Konsertdə "Koroğlu" simfonik freskasi, "Şah Xətai" simfoniya-dastan, "Sonsuzluq karvanı" oratoriyasından hissələr, "Cavad xan" baletindən süita və başqa əsərlər səsləndirilib.

Dekabrın 20-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının katibi, Əməkdar İncəsənət Xadimi, professor Cəlal Abbasovun 60 illiyinə həsr edilmiş elmi konfrans keçirilib.

Bəstəkarlar İttifaqında reallaşan konfransda tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimləri iştirak ediblər. Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti Fərəngiz Əlizadə çıxış edərək Cəlal Abbasovun yaradıcılığından söz açıb, onun musiqi mədəniyyətimizin inkişafındakı xidmətlərini vurğulayıb.

Qeyd edilib ki, C.Abbasov Azərbaycanın görkəmli bəstəkari və musiqi xadimi Əşrəf Abbasovun ailəsində dünyaya göz açıb. 1975-ci ildə Bülbül adına orta ixtisas musiqi məktəbini bitirən bəstəkar 1980-ci ildə Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında (indiki Bakı Musiqi Akademiyası) dahi bəstəkar Qara Qarayevin sinfində təhsil alıb.

Vurğulanıb ki, C.Abbasov müxtəlif janrlarda bəstələnmiş və geniş kütlə arasında populyarlıq qazanmış bir çox musiqi əsərlərinin müəllifi kimi tanınır. Onun əsərləri ABŞ, Almaniya, Avstriya, Fransa, Rusiya, İtaliya, Koreya Respublikası, Ukrayna, Türkiyə və digər ölkələrin aparıcı konsert salonlarında ifa edilərək böyük rəğbət qazanıb. 2012-ci ildən Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının üzvü olan C.Abbasov hazırda Ü.Hacıbəyli adına Bakı Musiqi Akademiyası və Azərbaycan Milli Konservatoriyasında müəllim kimi fəaliyyət göstərir.

Bəstəkarın yaradıcılıq axtarışlarından və insani keyfiyyətlərindən söz açan F.Əlizadə ona gələcək həyatında uğurlar arzulayıb.

Sonra Əməkdar İncəsənət Xadimi, professor İmruz Əfəndiyeva "Cəlal Abbasovun yaradıcılığına bir nəzər" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Konfransda "Cəlal Abbasovun vətənpərvərlik mövqeyi", "Cəlal Abbasovun IV simfoniyasının musiqi dramaturgiyasının yeniliyi", "Cəlal Abbasovun xor yaradıcılığında milli musiqi xüsusiyyətlərinin təzahürü", "Cəlal Abbasovun xor üçün xalq mahnı işləmələrinin bəzi üslub xüsusiyyətləri" mövzularında məruzələr dinlənib.

Tədbir C.Abbasov və bir sıra gənc bəstəkarların əsərlərindən ibarət konsert proqramı ilə başa çatıb.

Dekabrın 26-da Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında "Zaman və uşaq musiqisinin müasirliyi" mövzusunda elmi-praktik konfrans keçirilib.

Konfransda İttifaqın sədri, Xalq Artisti, professor Fıraq Əlizadə uşaq musiqisinin aktual problemlərinə toxunaraq, bu istiqamətdə atılan addımların uşaqlarda musiqi zövqünün formalaşmasına müsbət təsir edəcəyini diqqətə çatdırıb.

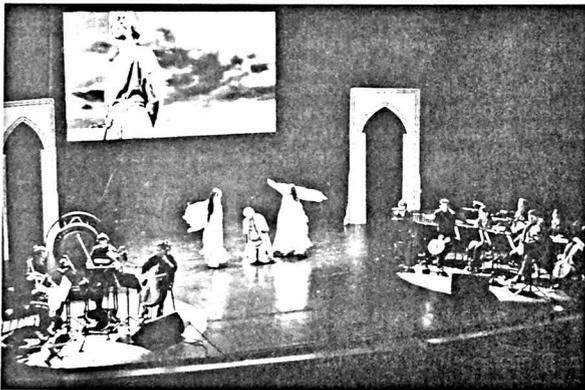
Görülən işlərin uşaqların estetik tərbiyəsinə, yaradıcılıq baxımından professional musiqiçi kimi yetişmələrinə yardımçı olacağını qeyd edən Xalq Artisti uşaq musiqi əsərlərinin yaranmasına, təbliğinə xüsusi diqqət ayırmağın vacibliyindən söz açıb.

Əməkdar İncəsənət Xadimi, professor İmruz Əfəndiyeva "Uşaq musiqisinin aktual problemləri" mövzusunda məruzə ilə çıxış edib. Məruzəçi görkəmli bəstəkarlarımızın yaradıcılığında kifayət qədər populyarlıq qazanmış uşaq musiqi əsərlərinin olduğunu vurğulayaraq bunun hazırda bir sıra bəstəkarlarımız tərəfindən davam etdirildiyini diqqətə çatdırıb.

Daha sonra konfransda "Bəstəkar Mehriban Əhmədovanın yaradıcılığında uşaq mövzusu", "Musiqi təhsilinin problemləri" mövzularında məruzələr dinlənilib.

Konfrans uşaq xorunun təşkil etdiyi konsert proqramı ilə davam edib.

Yanvarın 17-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında 20 Yanvar faciəsi qurbanlarının xatirəsinə həsr olunmuş anım-tədbiri keçirilib. Tədbirdə ötən il aprelin 7-də Hollandiyanın "Amsterdam Royal Concertgebouw" konsert sarayında ölkənin kral simfonik orkestrinin, xorunun və solistlərinin müşayiəti ilə görkəmli bəstəkar Fıraq Əlizadənin təqdim olunan "Nasimi Passion" əsərinin lent yazısı nümayiş olunub.

Azərbaycanın tanınmış ziyalları, mədəniyyət və elm xadimləri, xarici səfirliklərin nümayəndələrinin, o cümlədən millət vəkiliyərinin də iştirak etdiyi tədbiri açan Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, xalq artisti, professor Fıraq Əlizadə xalqımızın yaşadığı faciələrdən danışib və 20 Yanvar faciəsinin Azərbaycanın qəhrəmanlıq salnaməsində önəmli yer tutduğunu qeyd edib. Daha sonra F. Əlizadə "Nasimi Passion" əsərinə toxunaraq seçdiyi mövzudan, Azərbaycanın böyük mütəfəkkiri İmadəddin Nəsimi barədə danışib. Daha mütəfəkkirin Yaxın Şərq ədəbiyyatına gətirdiyi mütərəqqi ideyalar və fəlsəfi düşüncə tərzindən söz açıb. Bildirilib ki, əsərdə ümumi kontekstdə həm müasirlik, həm də Şərqin fərqli bir təfəkkür tərzini olan Orta Əsr sufi fəlsəfəsi yanaşı işlənib. Əsərdə

Şərq təfəkkürünün və onun fəlsəfi ideyalının özəyini təşkil edən tendensiyaların müasir üsullarla sintezi təqdim olunub. Əsər qeyri-ənənəvi tərkibə malik ansambl üçün nəzərdə tutulsa da, onun ifasında əsasən sufi məclislərində istifadə olunan musiqi alətlərinə müraciət olunub.

Sonra çıxış edən xalq rəssamı Fərhad Xəlilov, Ağəli İbrahimov, akademiklər İsa Həbibbəyli, Yaqub Mahmudov, Türkiyə Respublikasının mədəniyyət müşaviri İrfan Ciftçi Azərbaycan xalqının başına gətirilən iztirablara, müsibətlərə dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında musiqinin rolunu vurğulayıblar və əsərin sənətkarlıq məziyyətlərini yüksək qiymətləndiriblər.

Qeyd edək ki, Avropanın nüfuzlu mədəniyyət təşkilatlarından olan, "Amsterdam Royal Concertgebouw" tərəfindən son illər ərzində müxtəlif dinlərə məxsus (pravoslav, katolik, iudaizm, buddizm) «Passions» - "İlahilər" layihəsi həyata keçirilib. Artıq dünyanın ayrı-ayrı dini mənsubiyyətləri görkəmli bəstəkarlarına əsərlər sifariş olunub və səsləndirilib.

Dahi bəstəkarımız F. Əlizadənin bu silsilədən olan "Nasimi Passion" əsərinin ötən il aprelin 7-də və 9-da Hollandiyanın "Amsterdam Royal Concertgebouw" konsert sarayında ölkənin dünya şöhrətli ingilis dirijor Martins Brabbinsin idarəsi ilə Hollandiyanın Kral kral simfonik orkestrinin, xorunun və solistlərinin müşayiəti ilə premyerası olub.

Bu iri həcmli musiqi əsərlərinin ifası bütün Avropa ölkələrində, kütləvi informasiya vasitələrində böyük rezonans doğurub.

Konsert zamanı əsərin sözləri tərcümə edilərək ekranda göstərilib. Bu da dinləyicilərə həm musiqini dinləməyə, həm də əsərin sözlərini başa düşməyə, onu dərinləndirməyə imkan verib.

Əsərdə Şərq təfəkkürünün və onun fəlsəfi ideyalının özəyini təşkil edən tendensiyaların müasir üsullarla sintezi təqdim olunub.

Əsər qeyri-ənənəvi tərkibə malik ansambl üçün nəzərdə tutulsa da, onun ifasında əsasən sufi məclislərində istifadə olunan musiqi alətlərinə müraciət olunub. Əsas prinsipi hər ölkəyə xas tembr səslənməsinin saxlanılmasından ibarət olan layihədə bir tərəfdən ney, tütək, kanon, qoşanağara və milli "səs", digər tərəfdən isə violonçel, skripka və alt kimi klassik alətlər öz tembr rəngarəngliyi ilə dinləyicini valeh edib.

Almaniya Dövlət Teatrının solisti Əvəz Abdulla özünə xas fərqli ifası ilə tamaşaçıların ruhunu oxşayıb. Ə. Abdullanın ifası məhz sufi zikrlərindəki əsas ab-havanı və dinləyicidə vizual təəssürat yaratmağa imkan verib.

Bəstəkar əsər vasitəsilə Avropa dinləyicisini tanış olmayan və hər zaman maraqlı mərkəzində olan sifiri bir mühitə qərxdə. Dinləyicinin təsəvvüründə canlı obraz yaradıb.

Bəstəkarın Şərq və Qərbin konseptivasiyası əsasında sintezi maraqlı doğunub. Milli xalq musiqi alətləri ilə yanaşı, violonçel, eyni zamanda, səsin qarşılıqlı müstəqil istifadəsi bilavasitə bəstəkarın aparıcı ideya kimi götürdüyü obraza xidmət edir. Əsərdə mistik ruhani fəlsəfə ilə müasir bəstəkar texnikası və modern düşüncə dərin vəhdət təşkil edib. Əsər tamaşaçıların alqışları ilə qarşılanıb.

Fevralın 8-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında dünya şöhrətli bəstəkar Qara Qarayevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi konfrans keçirilib. Tədbirdə respublikanın bir sıra tanınmış mədəniyyət və incəsənət xadimləri iştirak ediblər.

Konfransda Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti, professor Fıraq Əlizadə görkəmli bəstəkar Qara Qarayevin Azərbaycan musiqi mədəniyyətinə töhfələrindən danışib.

Qeyd edib ki, yaradıcılığı zəngin milli köklərə əsaslanan bəstəkar Azərbaycan musiqisinin yeni mərhələdə inkişafını təmin edən şəxsiyyətlərdəndir. "Qara Qarayev haqqında nə qədər danışsaq da azdır. Böyük bəstəkar zəngin və çoxşaxəli yaradıcılığa malikdir. Onun bəstəkarlıq məktəbi, məqalələri, ictimai fəaliyyəti - bütün bunlar kitabların, araşdırmaların mövzusu ola bilər. Dahi insanlar gördüyü işlər qısamüddətli olmur. O, əsrlər üçün yaradır. Bu baxımdan bəstəkarın həyat və fəaliyyəti bizim üçün örnəkdir. Onun yüksək insani keyfiyyətləri, yaradıcılıq istedadı musiqimizin gələcəyinə işıq tutub. Bütün həyatı boyu Azərbaycan musiqisinin inkişafına çalışıb. O, muğamlarımızı, aşıq sənətini də dərinləndirib, bu haqda məqalələr yazıb. Biz Qara Qarayevin tələbələri olaraq onun qoyduğu şəərəli missiyasını davam etdirməyə çalışırıq", - deyərək F. Əlizadə bildirib.

Daha sonra konfransda Qara Qarayevin Azərbaycan musiqi mədəniyyəti tarixində xidmətlərindən bəhs edən elmi məruzələrin dinlənilməsi ilə davam edib.

Fevralın 15-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında tanınmış bəstəkar, Xalq Artisti Elza İbrahimovanın anadan olmasının 80 illiyinə həsr olunmuş tədbir keçirilib.

Bəstəkarlar İttifaqının katibi, Əməkdar İncəsənət Xadimi, professor Zəmfira Qafarova bəstəkarın həyat və yaradıcılığı haqqında məlumat verib.

Bəstəkarın anadan olmasının 80 illiyinin ölkə başçısının müvafiq Sərəncamı ilə silsilə tədbirlərlə qeyd edildiyi bildirilib.

Zəmfira Qafarova deyib ki, Elza İbrahimova ömrünün 50 ildən çoxunu bəstəkarlıq sənətinə həsr edib. O, bənzərsiz yaradıcılığı ilə ən yüksək zirvələri fəth edərək musiqişəvərlərin ürəyində özünə əbədi heykəl ucaldıb. Elza İbrahimovanın mahından tutmuş operayadək musiqinin müxtəlif janrlarında bəstələdiyi əsərlər arasında lirik mahnılar, simfonik poema, oratoriya, vokal-instrumental kamera əsərləri, bir sıra tamaşalara yazdığı musiqiləri xüsusi yer tutur. Onun yazdığı bütün əsərlər dərin məzmunu, yüksək bədiiyi ilə seçilir.

Tədbirdə sənətsünaslıq elmləri doktoru, professor Ceyran Mahmudovanın "Elza İbrahimovanın həyat və yaradıcılığının əsas məqamlarının səciyyəsi", Əməkdar Mədəniyyət İşçisi, sənətsünaslıq üzrə fəlsəfə doktoru Səadət Şirinovanın "Elza İbrahimovanın yaradıcılığının televiziya və radio kanallarında təbliği" və digər mövzularda məruzələri dinlənilib.

Tədbirdə bəstəkarın həyat və yaradıcılığını əks etdirən videomaterial nümayiş olunub.

Sonda Azərbaycan Dövlət Triosu, Güllara Əliyeva adına "Dan ulduzu" instrumental ansamblının müşayiəti ilə bəstəkarın "Gecələr bulaq başı", "Sevgilim, tut əlimdən", "Sən yadıma düşəndə", "Mehribanım" və digər mahnıları səsləndirilib.

Fevralın 15-də Beynəlxalq Türk Mədəniyyəti Təşkilatı (TÜRKSOY) tərəfindən 2018-ci ilin "Qara Qarayev ili" elan olunması münasibətilə Ankara şəhərində möhtəşəm konsert olub.

Konsertdən əvvəl TÜRKSOY-un baş katibi, professor Düsen Kaseinov, Azərbaycanın Ankaradakı səfiri Xəzər İbrahim, Türkiyə Prezidentinin baş müşaviri Yalçın Topçu, Qazi Universitetinin rektoru İbrahim Uslan, UNESCO-nun "Sülh artisti", Azərbaycanın Xalq Artisti, Bəstəkarlar İttifaqının sədri, professor Firəngiz Əlizadə də bəstəkarın həyat və yaradıcılığında bəhs ediblər.

Çıxışlarda vurğulanı ki, tanınmış alim-pedaqoq və ictimai xadim, SSRİ Xalq Artisti, Sosialist Əməyi Qəhrəmanı, SSRİ və Azərbaycan Dövlət mükafatları laureatı, akademik Qara Qarayev böyük əməyi və fitri istedadı sayəsində sənətin zirvələrini fəth edib.

Azərbaycan Milli Kitabxanasının təşkilatçılığı ilə Qazi Universitetinin foyesində Qara Qarayevin zəngin və mənalı ömür yolunu əks etdirən kitablar sərgilənib.

Qeyd edək ki, "Qara Qarayev ili" nə aid tədbirlər çərçivəsində keçirilən konsert Azərbaycanın Türkiyədəki səfirliyi və TÜRKSOY-un birgə təşkilatçılığı ilə reallaşdı.

Fevralın 23-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının (ABİ) iclas salonunda Xocalı faciəsinin 26-cı ildönümü ilə əlaqədar tədbir keçirilib.

Tədbiri ABİ-nin sədri, Xalq Artisti, AMEA-nın müxbir üzvü, professor Firəngiz Əlizadə açıb. O, Xocalı faciəsi qurbanlarına həm Azərbaycan, həm də Qərbi bəstəkarlarının bir sıra əsərlərinin həsr olduğunu qeyd edərək deyib: "Təəssüf ki, həyat təkə bayramlardan ibarət deyildir. Bu gün biz bura toplaşmışıq ki, Xocalı soyqırım qurbanlarının işıqlı xatirəsini yad edək".

Sonra Cavid Hüseynov və Jalə Kərimovanın ifasında Əməkdar İncəsənət Xadimi, bəstəkar Nazim Quliyevin "Xocalı" adlı yeni operasından parçalar səslənib. Müğənniləri pianoda beynəlxalq müsabiqələr laureatı Firuzə Nəcəfli müşayiət edib.

Artistlərin çıxışları qonaqlarda güclü təəssürat oyadıb.

Görüş müzakirələrlə davam edib.

Tədbirdə mədəniyyət və incəsənət xadimləri, alimlər və KİV nümayəndələri iştirak ediblər.

Martın 7-14-də Bakıda Heydər Əliyev Fondu, Azərbaycan Respublikasının Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, və Azərbaycan Milli Konservatoriyasının birgə təşkilatçılığı ilə "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı keçirilib. Qeyd edək ki, festivalın bədii rəhbəri Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti, UNESCO-nun "Sülh artisti", professor Firəngiz Əlizadədir.

Martın 7-də Heydər Əliyev Sarayında "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalının açılışı münasibətilə geniş konsert proqramı təqdim edilib.

Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Bəstəkarlar İttifaqı və Azərbaycan Milli Konservatoriyası tərəfindən keçirilən festivala 15-dən çox ölkə qatılıb.

"Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalının ilk günü tamaşaçılara tanınmış kollektivlər - Üzeyir Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Simfonik Orkestri (dirijor Fəxrəddin Kərimov), Azərbaycan Dövlət Xor Kapellası (bədii rəhbər Gülbacı İmanova), Azərbaycan Dövlət Mahni və Rəqs Ansamblının rəqs qrupu (baletmeyster Cəmilə

Bayramova) və Bakı Xoreografiya Akademiyasının balet truppasının (dirijor Fəxrəddin Kərimov) ifasında geniş və rəngarəng konsert proqramı təqdim olunub.

Martın 8-də Beynəlxalq Muğam Mərkəzində "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı festival çərçivəsində muğam musiqisi axşamı təşkil olunub.

Gecədə tamaşaçılar gənc xanəndə Elnur Zeynalovun böyük məharətlə ifa etdiyi "Rast" muğam dəstgahını dinləyiblər.

Martın 8-də Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, Bəstəkarlar İttifaqı və Azərbaycan Milli Konservatoriyasının təşkilatçılığı ilə keçirilən "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalının iştirakçıları və bu münasibətlə ölkəmizə gələn Türkiyə, Moldova, Polşa, İran, İraq, Özbəkistan, İordaniya, Misir, Suriya, Tacikistan, Qazaxıstan, Mərakeş, Gürcüstan, Hindistan, İsrail və digər dövlətlərdən olan nümayəndələr iştirakı ilə Gəncə Filarmoniyasında konsert keçirilib.

Tədbiri açan Gəncə Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Elmar Vəliyev 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibətilə bütün ana və bacıları təbrik edib, onlara işlərində uğurlar arzulayıb.

Vurğulanı ki, "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində Fikrət Əmirov adına Gəncə Dövlət Filarmoniyasında təşkil olunan konsertin xoş bir gündə keçirilməsi də, təsadüfi deyil. Çünki, tarixən qədim sərçin, o cümlədən Azərbaycanın böyük elm-mədəniyyət və incəsənət mərkəzi olan Gəncə, həm də çoxsaylı ədiblərin, musiqiçilərin, xanəndə və sazəndələrin şöhrət tapdığı bir şəhər olub. Sonra şəhərin ictimai-siyasi həyatında fərqlənən qadınlara fəxri fərman və qiymətli hədiyyələr təqdim olunub.

Tədbir Fikrət Əmirov adına Gəncə Dövlət Filarmoniyası kollektivinin ifasında konsert proqramı ilə davam edib. Konsertdə Azərbaycan bəstəkarları Müslüm Maqomayev, Tofiq Quliyev, Cahangir Cahangirov, Rauf Hacıyev, Ələkbər Tağıyev, Emin Sabitoğlu, Oktay Kazımi, Fərhad Bədəlbəyli, Siyavuş Kərimi, Vaqif Gərayzadə kimi görkəmli bəstəkarların əsərləri, eləcə də xalq mahnıları və təsniflər səsləndirilib.

Fikrət Əmirov adına Gəncə Dövlət Filarmoniyasının Xalq Çalğı Orkestri, Göygöl mahnı və rəqs ansamblı və "Xəmsə" ansamblı tərəfindən səsləndirilən musiqi əsərlərini Xalq Artistləri Samir Cəfərov və Şahnaz Həşimova, Əməkdar artist Mehparə Cəfərova, eləcə də bir çox yerli müsabiqələrin qalibləri olmuş gənc muğənnilər ifa ediblər.

Martın 9-da "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində Marionet Teatrında da bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin "Leyli və Məcnun" muğam operasının marionet tamaşası nümayiş olunub. Tamaşanın nümayişindən əvvəl çıxış edən teatrın bədii rəhbəri Tərhan Qorçu bildirib ki, Məhəmməd Füzulinin eyniadlı poeması əsasında hazırlanan operanın marionet tamaşası 14 pərdədən ibarətdir.

Tamaşanın quruluşçu rejissoru və rəssamı Tərhan Qorçu, musiqi aranjemançısı Salman Qəmbərov, kukla ustası Tengiz Xalvaşi, işıq işləri üzrə rəssam Azər Muxtarov, səhnə qurğularının müəllifi İlkin Mirzəyevdir.

Səhnə əsəri iştirakçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb.

Martın 9-da Beynəlxalq Muğam Mərkəzində "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində növbəti muğam axşamı keçirilib.

Gecədə xanəndə Qoçaq Əsgərovun ifasında "Şur" muğamı səsləndirilib.

Martın 10-da "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı festival çərçivəsində Azərbaycan Milli Konservatoriyasında "Qarabağ" muğam qrupunun konserti olub.

Gecədə Xalq Artisti Mənsum İbrahimov, Əməkdar Artist Təyyar Bayramov, xanəndələr Aytən Məhərrəmov və Arzu Əliyeva çıxış ediblər. Xanəndələri Əməkdar artistlər Elçin Həşimov (tar), Elnur Əhmədov (kamança), Kamran Kərimov (nağara), eləcə də Süleyman Əliyev (balaban), İdris Hüseynov (ud), Kamran Novruzov (bas tar), Samir Əzimov (bas kamança) müşayiət edib.

Martın 10-da "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının səhnəsində görkəmli bəstəkar Qara Qarayevin "Yeddi gözəl" baleti oynanıb.

Tamaşada əsas partiyaları Azərbaycanın Əməkdar Artisti Nigar İbrahimova (Gözəllər gözəli), habelə Anar Mikayılov (Bəhrəm şah), Samirə Məmmədova (Hind gözəli), Elmira Süleymanova (Slavyan gözəli), Faiya Bolqarova (Xarəzm gözəli), Leyla Nərimanidze (Çin gözəli), Cəmilə Kərimova (Bizans gözəli), Ayan Eyvazova (Məğrib gözəli) ifa ediblər.

Tamaşaya Azərbaycanın Xalq Artisti, professor Cavanşir Cəfərov dirijorluq edib.

Martın 10-da Beynəlxalq Muğam Mərkəzində "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində növbəti konsert proqramı təqdim edilib.

Konsertdə tanınmış xanəndə, Əməkdar Artist Babək Niftəliyevin ifasında "Segah" muğamı səsləndirilib.

Muğam axşamında xanəndəni tərda Ayaz İmranov, kamançada Elnur Mikayılov, balabanda Rafael Əsgərov, nağarada Ramin Abdullayev və kanonda Humay Abbas müşayiət edib. Konsert çərçivəsində bir-birindən parlaq xalq mahnıları və təsniflər də ifa olunub.

Martın 10-da Azərbaycan Milli Konservatoriyasında V Beynəlxalq muğam müsabiqəsinin açılışı olub. "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində keçirilən müsabiqədə Azərbaycan, Türkiyə, Moldova, İran, İraq, Özbəkistan, İordaniya, Misir, Suriya, Tacikistan, Qazaxıstan, Mərakeş və İsraildən olan musiqiçilər iştirak ediblər.

Açılış mərasimində konservatoriyanın rektoru, Xalq Artisti, professor Siyavuş Kərimi çıxış edərək muğamın qorunması və təbliğində festivalın müstəsna rolunu qeyd edib. Bildirib ki, "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam

Festivalı ölkəmizdə artıq ənənəyə çevrilmiş böyük musiqi tədbirlərinin növbəti uğurlu hadisəsidir. Müxtəlif ölkələrdən gəlmiş muğam ustalarının çıxışları muğamın nə qədər böyük, zəngin və müxtəlif xalqların ənənələrini birləşdirən bir incəsənət növü olduğunu bir daha sübut edir.

Sonra instrumental muğam ifaçılığı üzrə püşkatma olub və iştirakçılar ifalarını təqdim ediblər. Müsəbiqənin birinci turunda Azərbaycan, Qazaxıstan, Misir, Özbəkistan, İran, Tacikistan, Mərakeş, Suriya, İordaniya, İsraildən olan ifaçılar çıxış ediblər.

İfaçıları Xalq Artisti Siyavuş Kəriminin sədrliyi ilə beynəlmiləl tərkibli münisflər heyəti qiymətləndirir. Münisflər heyətinin tərkibinə Türkiyədən Mehmet Bitmez, Tacikistandan Abduvali Abdurashidov, İrandan Farhad Fakhreddini və Polşadan Piotr Pucylo daxildir.

Fasilədən sonra vokal muğam ifaçılığı üzrə dinləmələr olub. Müsəbiqədə Azərbaycanla yanaşı, Misir, İran, Özbəkistan, Moldova və Tacikistanı təmsil edən xanəndələr çıxış ediblər.

Martin 12-də "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində Rəşid Behbudov adına Mahnı Teatrında "Cəngi" estrada folklor ansamblının konserti olub.

Tədbiri teleradioapancı Rahib Azəri açdı. O, Azərbaycanın milli dəyərlərinin təbliğində festivalın əhəmiyyətindən danışaraq qeyd edib ki, belə tədbirlər ölkənin mədəni həyatına böyük töhfə verir.

Sonra "Cəngi" ansamblının konserti başlayıb. Musiqiçilər Azərbaycan bəstəkarlarının əsərlərini, muğam üstündə caz kompozisyalara ifa ediblər. Konsert böyük maraqla qarşılanıb.

Martin 12-də Azərbaycan Milli Konservatoriyasında tanınmış qarmon ifaçısı, Xalq Artisti Ənvər Sadiqovun bədii rəhbərliyi ilə "Qaytağı" instrumental ansamblı "Təəssürat" konsert proqramı ilə çıxış edib. Konsert "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində reallaşdı.

Tədbirdə, həmçinin rektor Siyavuş Kərimli İrandan olan musiqiçi Farhad Fakhreddini 80 illik yubileyi münasibətilə də təbrik edərək onu mükafatlandırıldı.

Tədbir konsert proqramı ilə davam edib. Konsert proqramında Azərbaycan ilə yanaşı, dünya bəstəkarlarının əsərlərindən ibarət kompozisiyalar səsləndirilib. Ansambl tərəfindən məharətlə ifa edilən "Üç gündən bir, beş gündən bir", "An uçuşu", "Ay nənə", "Vals papun", "Uzun dəyə", "Şalaxo", "Lay-lay", "Naxçıvan", "Təəssürat", "Nueva", "Çahargah rapsodiyası", "İthaf" və başqa əsərlər yerli və xarici tamaşaçılar tərəfindən maraqla qarşılanıb.

Konsertdə Xalq Artisti Ənvər Sadiqovun (qarmon) bədii rəhbərliyi ilə Ələkbər Ələkbərov (tar), Emil Əfrasiyab (piano), Ramin Həsənov (skripka), Taleh Ağayev (elektro piano), Abbas Səfərov (nağara), Nicat Bayramov (zərb alətləri), Orxan Musayev (nəfəs alətləri) və Elcan Cəbrayilov (bas-gitara) çıxış ediblər.

Martin 12-də "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində Akademik Milli Dram Teatrında Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti Firəngiz Əlizadənin "Nəsimiyə İthaf" vokal-xoreoqrafik tamaşası nümayiş olunub.

Tamaşada görkəmli bəstəkarın "Dəviş" və "Muğamsayağı" instrumental əsərlərinin musiqisindən istifadə edilib. Xoreoqrafı Nailə Məmmədovadən olan tamaşada Nəsimi obrazını Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının balet truppasının aparıcı solisti Anar Mikayılov canlandırıldı.

Bundan başqa, tamaşada Əməkdar Artist Teyyub Aslanov xanəndə kimi çıxış edib. Beş rəqqasın çıxış etdiyi əsərdə əsas rol - Nəsimi obrazı ilə bağlıdır ki, onun həyatını xeyir və şər qüvvələr əhatə edir. Bu hadisə səhnədə iki qadın və iki kişi rolları ilə təqdim olunur. Tamaşa boyu şairin düşüncələri və yaradıcılıq ilhamı, işıqlı ideallar uğurunda mübarizəsi haqsızlıq, ədalətsizlikdən çəkdiyi əzablar öz əksini tapıb. Bütün bu rəngarəng obrazlar və duyğular səhnədə musiqi və rəqs dili ilə təcəssüm olunur. Ustalıqla təqdim olunan səhnə əsəri maraqla qarşılanıb.

Xatırladaq ki, tamaşa ilk dəfə ötən il mayın 18-də Parisdə, UNESCO-nun baş qərargahında, Azərbaycan şairi Nəsiminin edamının 600 illiyinə həsr olunan tədbirdə nümayiş etdirilib.

Martin 12-də Beynəlxalq Muğam Mərkəzində "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində martın 12-də növbəti muğam axşamı təşkil olunub. Gecədə gənc xanəndə Arzu Əliyevanın ifasında "Bayatı-Şiraz" muğamı səsləndirilib.

Gənc ifaçını Rövşən Qurbanovun bədii rəhbərliyi ilə "Buta" instrumental ansamblı müşayiət edib.

Martin 13-də Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrında Müslüm Maqomayevin "Şah İsmayıl" operası təqdim olunub.

Operanın nümayişi Heydər Əliyev Fondunun, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin, Bəstəkarlar İttifaqının və Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının təşkilatçılığı ilə Bakıda keçirilən V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində reallaşdı. Mənəvi, cəlbədi, dramatik səhnələri olan tamaşa maraqla qarşılanıb.

"Şah İsmayıl" uzun illərdə ki, teatrın repertuarındadır. Müxtəlif illərdə əsas rollarda opera səhnəmizin istedadlı sənətkarları - Hüseynqulu Sarabski, Ələvsət Sadiqov, Baba Mahmudov, Səfa Qəhrəmanov, Arif Babayev, Cənəli Əkbərov (Şah İsmayıl), Firəngiz Əhmədova, Xuraman Qasımova, Zəfəra İsmayılova (Gülzar), Həqiqət Rzayeva, Gülxar Həsənova, Rübəbə Muradova, Sahibə Abbasova (Ərəbzəngi), Ağababa Bünyadzadə, Şahlar Quliyev (Aslan şah) və başqaları çıxış ediblər.

Hazırda Şah İsmayıl rolunu istedadlı muğam ifaçısı, Əməkdar Artist Teyyar Bayramov böyük uğurla ifa edir.

Qeyd edək ki, "Şah İsmayıl" operası ilk dəfə səhnəyə 1919-cu ildə qoyulub. Tarixi-əfsanəvi mövzuda yazılmış operanın libretto müəllifi Mirzə Qədir İsmayılovdur. İlk tamaşada orkestr bəstəkarı özü - Müslüm Maqomayev idarə edib.

Martin 13-də Beynəlxalq Muğam Mərkəzində V Beynəlxalq Muğam Festivalı çərçivəsində sonuncu muğam axşamı proqramı reallaşdı.

konsertdə istedadlı xanəndələr Nisbət Sədrayevanın ifasında "Şüştər", Məmməd Nəcəfovun ifasında isə "Humayun" muğamları səslənib. Onları "Muğam" instrumental ansamblı müşayiət edib. Konserti mədəniyyət, incəsənət, elm və ictimaiyyət nümayəndələri dinləyiblər.

Martin 14-də Azərbaycan Dövlət Akademik Filarmoniyasında "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalına yekun vurulub.

Heydər Əliyev Fondu, Mədəniyyət və Turizm Nazirliyi, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqı Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası, və Azərbaycan Milli Konservatoriyasının birgə dəstəyi ilə reallaşan və bir həftə davam edən festivala 15-dən çox ölkə qatılıb.

Festivalın bədii rəhbəri Xalq Artisti, UNESCO-nun "Sülh artisti", Bəstəkarlar İttifaqının sədri, professor Firəngiz Əlizadə Azərbaycan muğamının tarixi keçmişindən və müasir inkişaf səviyyəsindən söz açaraq bu irsin qorunması və təbliğində festivalın müstəsna rol oynadığını söyləyib. Bildirib ki, "Muğam aləmi" V Beynəlxalq Muğam Festivalı ölkəmizdə artıq ənənəyə çevrilmiş böyük musiqi tədbirlərinin növbəti uğurlu hadisəsidir.

Xalq Artisti muğam sənətinin dərin köklərdən, tarixi sınaqlardan uğurla keçərək müasir dövrdə tamamilə yeni bir səviyyəyə qalxmasından danışdı. Bunun Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın danılmaz əməyinin nəticəsində mümkün olduğunu xüsusilə qeyd edib: "Milli-mədəni irsimizin bir sıra qiymətli nümunələrinin, o cümlədən Azərbaycan muğamının, aşiq, xalçaçılıq, tar ifaçılığı, kələğayı sənətinin və Novruz bayramının UNESCO-nun Bəşəriyyətin Qeyri-Maddi Mədəni İrsi üzrə Repräsentativ Siyahısına daxil edilməsi bizim mədəni irsimizə, onun qorunmasına dünya miqyasında göstərilən diqqət və qayğının təzahürüdür".

Festival çərçivəsində Azərbaycan Milli Konservatoriyasında instrumental və vokal bölmələri üzrə beynəlxalq muğam müsəbiqəsinin təşkil edildiyi, müsəbiqə iştirakçıları Azərbaycan, Polşa, Türkiyə, İran və Tacikistandan olan tanınmış musiqi mədəniyyətinin görkəmli nümayəndələri tərəfindən qiymətləndirildiyi, konservatoriyada, həmçinin musiqi gecələrinin keçirildiyi diqqətə çatdırılıb.

Qeyd edilib ki, Beynəlxalq Muğam Mərkəzində keçirilən konsertlərdə "Rast", "Şur", "Segah", "Çahargah", "Bayatı-şiraz", "Şüştər" və "Humayun" muğamları istedadlı ifaçılar tərəfindən tamaşaçılara təqdim olunub. Festival günlərində Üzeyir Hacıbəylinin adına Azərbaycan Dövlət Simfonik, Dövlət Xalq Çalğı Alətləri, Qara Qarayev adına Azərbaycan Dövlət Kamera orkestrlərinin, eləcə də Azərbaycan Dövlət Rəqs Ansamblının, Dövlət Xor Kapellasının, Azərbaycan Dövlət Mahnı və Rəqs Ansamblının, "Cəngi" etno-caz qrupunun çıxışları da maraqla qarşılanıb.

Firəngiz Əlizadə deyib ki, bir həftə ərzində qonaqlar Azərbaycan Dövlət Akademik Opera və Balet Teatrının səhnəsində Üzeyir Hacıbəylinin "Koroğlu" operasını, Qara Qarayevin "Yeddi gözəl" baletini, Müslüm Maqomayevin "Şah İsmayıl" operasını, Dövlət Musiqili Teatrında "O olmasın, bu olsun" musiqili komediyasını, Marionet Teatrında Üzeyir Hacıbəylinin eyniadlı əsəri əsasında "Leyli və Məcnun" marionet tamaşası izləmək imkanı qazanıblar.

Xalq Artisti festival çərçivəsində Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasında reallaşan "Azərbaycanda muğam elmi: reallıqlar və perspektivlər" mövzusunda beynəlxalq elmi simpoziumu da yüksək qiymətləndirib.

Sonra beynəlxalq muğam müsəbiqəsinin qalibləri mükafatlandırılıb.

Solo-muğam ifaçılığı üzrə azərbaycanlı xanəndə Elsevər Muradov və özbəkistanlı ifaçı İlyos Arabov birinci yerə layiq görüldülər. Tacikistan təmsilçisi Sardor Soliyev və azərbaycanlı Pərviz Qasimov ikinci yerə tutulub.

Instrumental muğam ifaçılığı üzrə isə Azərbaycan musiqiçisi Nurlan Cəbizadə birinci, Aria Mohafəz (İran) və Elnur Mikayılov (Azərbaycan) ikinci, Otajon Akramov və Azamat Ergaşev (Özbəkistan) üçüncü yerlərə layiq görüldülər.

Mədəniyyət və turizm naziri Əbülfəz Qarayev, festivalın bədii rəhbəri, Xalq Artisti, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri Firəngiz Əlizadə və beynəlxalq muğam müsəbiqəsinin münisflər heyətinin sədri, Azərbaycan Milli Konservatoriyasının rektoru, Xalq Artisti Siyavuş Kərimi qaliblərə diplom və pul mükafatı təqdim ediblər.

Müsəbiqədə iştirak edən İsrail ifaçısı Noam Dayan, Misir təmsilçisi Omer Abdo və Azərbaycan musiqiçisi Arifə İmanovaya Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinin təsis etdiyi mükafatlar verilib.

Bütün qalibləri təbrik edən Əbülfəz Qarayev artıq ənənəyə çevrilən bu festivalın keçirilməsinə göstərdiyi dəstəyə görə Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevaya minnətdarlığını bildirib. Qeyd edib ki, münisflər tərəfindən seçilən ən layiqlilər muğam sənətinin daha böyük coğrafiyada təbliğinə öz töhfələrini verəcəklər.

Sonra bədii rəhbər və baş dirijor Ağavərdi Paşayev rəhbərliyi ilə Azərbaycan Dövlət Xalq Çalğı Alətləri Orkestri və muğam müsəbiqəsinin qalibləri çıxış ediblər.

Bağlani mərasimində Azərbaycan və Qazaxıstan musiqiçilərinin Novruz hədiyyəsi kimi təqdim etdikləri "San gəlin" xalq mahnısı gecəyə xüsusi rəng qatıb.

Aprel 12-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında tanınmış bəstəkar Məmməd Cəfərovun 60 illik yubileyinə həsr olunmuş müəllif konserti keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, Xalq Artisti, professor Firəngiz Əlizadə bəstəkarın ömür yoluna nəzər salıb, musiqi tariximizə verdiyi töhfələrdən danışdı. Bildirib ki, İttifaqın Gəncə təşkilatının sədri olan Məmməd Cəfərov yaradıcılığına böyük tələbkarlıqla və məsuliyyətlə yanaşır. Ali musiqi təhsilini Üzeyir

Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasının bəstəkarlıq fakültəsində olan M.Cəfərovun bir sənətkar kimi yetişməsinə görkəmli bəstəkarlar İsmayıl Hacıbəyov, Aqşin Əlizadə və Fərəc Qarayev in əhəmiyyətli rolu olub. O, Nazim Hikmətin sözlərinə yazdığı "Həsərət" və "Vida" romanslarını İsmayıl Hacıbəyovun xatirəsinə həsr edib.

Qeyd edib ki, müxtəlif musiqi janrlarında qələmini sinayıb, özünəməxsus fərdi üslubu, milli koloriti ilə seçilən əsərlər yaradan bəstəkarın yaradıcılığında vokal, kamera-instrumental və xor əsərləri üstünlük təşkil edir. O, piano üçün "Naxışlar" məcmuəsinin, iki piano üçün "Musiqi", violon və piano üçün "Sonata-poema", Nazim Hikmətin sözlərinə vokal silsilənin, solistlər, xor və simfonik orkestr üçün "Yuxulama, oğuz eli", "Vətən dedim", "Cavad xan" kənatlarının, kamera orkestri üçün pyeslərin, mahnı və romansların müəllifidir. Onun əsərləri beynəlxalq festivallarda uğurla ifa olunur və musiqi ictimaiyyəti tərəfindən maraqla qarşılanır.

Hazırda pedaqoji fəaliyyətini Qəmbər Hüseynli adına Gəncə Musiqi Kollecinə davam etdirən M.Cəfərov gənc musiqiçilər nəslinin yetişməsinə var qüvvəsi ilə çalışır.

Sonra tədbir konsert proqramı ilə davam edib. Konsertdə Şəhla Ələkbərovanın bədii rəhbərliyi ilə Azərbaycan Televiziyası və Radiosunun Cahangir Cahangirov adına Xorunun ifasında bəstəkarın kamera, vokal və xor əsərləri ifa olunub. Gənc vokalçılar Fidan Məmmədzadə və Fəxri Kazım Nicat "Vida" (söz. Nazim Hikmət), "Həsərət" (söz. Nazim Hikmət) və başqa romansları səsləndirilib.

Konsert proqramında yubileyin ifası tədbirə xoş ovqat bəxş edib.

Aprelin 17-də Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqında tanınmış bəstəkar Rəna Qədimovanın 60 illik yubileyinə həsr olunmuş müəllif konserti təqdim olunub.

Tədbirdə İttifaqın sədri, Xalq Artisti, professor Firəngiz Əlizadə çıxış edərək bəstəkarın ömür yoluna nəzər salıb, musiqi tariximizə verdiyi töhfələrdən danışib. Bildirib ki, Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasında bəstəkarlıq ixtisası üzrə təhsil alan Rəna Qədimovanın yaradıcılığı zəngindir. Müxtəlif musiqi janrlarında qələmini sinayan, özünəməxsus fərdi üslubu, milli koloriti ilə seçilən əsərlər yaradan bəstəkarın yaradıcılığında vokal, kamera-instrumental əsərləri üstünlük təşkil edir. Son illər bəstəkarın xor və orkestr üçün yazdığı "San gəlin" balladası musiqisevərlər tərəfindən böyük maraqla qarşılanıb. Onun yaradıcılığında uşaqlara həsr etdiyi əsərlər əsas yer tutur.

Tədbirdə Bəstəkarlar İttifaqının katibi, Əməkdar İncəsənət Xadimi Zəmfira Qafarovanın bəstəkarın yaradıcılığı haqqında məruzəsi dinlənilib. O, bəstəkarın yaradıcılığı, fərdi üslubunun özünəməxsusluğu barədə tədbir iştirakçılarına geniş məlumat verib.

Sonra tədbir konsert proqramı ilə davam edib. Konsertdə piano üçün "2 Prelüd: e-moll; "Qara qafiyə", faqot və piano üçün "Dialog", piano üçün ikili Fuqa-"Vida", "Bilmirəm" vokal silsiləsi: "Bilmirəm", "Nöqtələr" və digər əsərlər səsləndirilib.

Hollandiya mətbuatı Firəngiz Əlizadəni Rixard Vaqnerlə müqayisə etdi

Hər il "Royal Concertgebouw Orchestra" (Niderland Kral Orkestr) əvvəlki ilin daha uğurlu premyeralarının səsyazısı olan kompakt-disklərin işıq üzə gərməsinə təşəbbüs göstərir.

2018-ci ildə disklərin bu nüfuzlu seriyasına Xalq Artisti, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının sədri, UNESCO-nun Sülh artisti, professor Firəngiz Əlizadənin "NASIMI Passion" əsəri daxil edilib. Xatırladaq ki, bu əsər keçən ilin aprelinə Amsterdamın məşhur "Concertgebouw" konsert salonunda iki dəfə səslənib. Kompakt-diska yazılmış "HORIZON 8" holland etiketindəki mətnin müəllifi, tanınmış musiqi tənqidçisi Floris Don Berlinde və Cenevrədə keçirilmiş təqdimat mərasimlərində qeyd edib ki, "Firəngiz Əlizadənin çox gözəl əsəri "NASIMI Passion" tək bəstəkarın deyil, həmçinin "Concertgebouw" nun repertuar siyasətinin böyük nailiyyətidir. Biz ilk dəfə İslam dünyası təmsilçisinin Qərb və Şərqi musiqi ənənələrinin taması ideyasını təcəssüm etdirən, mənaca və ifadə şəklinə görə əzəmətli yeni əsərinin nümunəvi çıxışının şahidi olduq".

"De Volkskrant" qəzeti F.Əlizadənin yeni əsərinin premyerasından sövqlə bəhs edib. Albmada məqalədən sitata yer verilir: "Firəngiz Əlizadə musiqisinin təsir gücü, mənə təzi və özünəməxsus intonasiyası ilk notdan dinləyiciləri valeh edir. Bu əsərin müəllifinin Şərqi və müsəlman ölkəsi olan Azərbaycanın qadın bəstəkar olması xüsusilə heyratamizdir".

Resenziyada qeyd edilir ki, Firəngiz Əlizadənin musiqisi təsir gücünə görə Rixard Vaqnerlə müqayisə oluna bilər. Həmçinin əsərin dirijor Martin Brabbinsin rəhbərliyi altında simfonik orkestr, xor (rəhbər Klaus Ştok), Əvəz Abdulla (bariton) tərəfindən mükəmməl ifası da diqqətə çatdırılır.

Sonda Floris Don yazır: "Firəngiz Əlizadə tək unikal bəstəkarlıq dəst-xəttinə malik deyil, onun bu gün dünyaya söyləyəcəyi də var".

Əlavə edək ki, qoşma albomda İmadəddin Nəsiminin orijinal mətnləri, habelə onların holland, ingilis və alman dillərinə tərcümələri yer alıb. Mütəxəssislər əmindirlər ki, F.Əlizadənin musiqisindən ibarət yeni kompakt-disk müasir klassik musiqisevərlərin kolleksiyasının bəzəyi olacaq.

Silviya Metsqer (Berlin)

*Hazırladı: İltifat HACIXANOĞLU
Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının
mətbuat katibi*

BCR

Musiqişünaslıq

AZƏRBAYCAN BƏSTƏKARLARININ YARADICILIGINDA ŞƏRQ-QƏRB SİNTEZİ PROBLEMİNİN YENİ TƏMAYÜLLƏR VƏ MÜASİR KOMPOZOSİYA TEXNİKASI MƏCRASINDA BƏDİİ HƏLLİ BARƏDƏ

Sevil MİKAYİLOVA

İncəsənətin müxtəlif sahələrində köklü dəyişikliklərlə səciyyələnən XX əsr, bəstəkar yaradıcılığında da ənənəvi estetik norma və prinsiplər çərçivəsindən tamamilə kənara çıxan yeni təmayüllərin meydana gəlməsi ilə əlamətdar olmuşdur. Ənənələrdən imtina, radikal yenilikçilik, kompozisiya vasitələrinin kökündən dəyişdirilməsi ilə səciyyələnən avanqardizmdən başlanğıcını götürmüş olan üsullar müxtəlif bəstəkarların yaradıcılığında rəngarəng təfsirini tapmışdır. Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığında da XX əsrin yeni üslub təmayüllərindən gələn əlamətlər yeni kontekstdə, milli zəmində tətbiq edilərək, özünəməxsus şəkildə təcəssümünü tapmışdır. XX əsr bəstəkar yaradıcılığında müstəsna rol oynamış serializm də, aleatorika, konkret musiqinin müxtəlif təzahürləri də bu dövrdə Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığını yönəldən, xüsusən, fortepiano üslubunu səciyyələndirən mühüm amil olmuşdur. XX əsrin sonu- XXI əsrin əvvəllərindən başlayaraq, postmodernizm kimi təmayül daxilində yetişmiş üsulların (məsələn, minimalizm) əlamətlərini də Azərbaycan bəstəkarlarının fortepiano əsərlərində aşkar edə bilərik.

XX əsrdə yer almış ən müasir kompozisiya texnikasının, yazı üsullarının Azərbaycan bəstəkarlarının yaradıcılığına daxil olması və Şərq-Qərb sintezinin yeni məcrada reallaşdırılması Qara Qarayevdən başlamışdır. Bədii maraq dairəsi olduqca geniş olan, musiqisində müxtəlif üslub və cərəyanlar çərçivəsində əldə edilmiş metod və ifadə vasitələrindən yaradıcılıqla istifadə edən Q. Qarayev, bunları milli zəmindən ayrılmadan, milli musiqi təfəkkürünün qanunları ilə uzlaşdıraraq tətbiq etmişdir.

«Əsrimizlə bərabər olmaq, yüzilliklə qoşa addımlamaq» niyyəti ilə yaşayıb-yaradan bəstəkarın bu istiqamətdə axtarışları XX əsrin ən müasir

kompozisiya texnikasını tətbiq etdiyi zaman da öz dəyərli bəhrəsini vermişdi. Q. Qarayev 60-cı illərin əvvəllərində Üçüncü simfoniyasında on iki tonlu sistemə müraciət edərək, ilk dəfə Azərbaycan musiqisində dodekafon texnikasını tətbiq edərkən də ilk baxışda əks qütblərə mənsub olan iki müxtəlif sistem arasında körpü sala bilmişdi. Bu əsərində o, seriya texnikasını milli musiqi dili, musiqi leksikasının səciyyəvi ünsürləri və ritmik xüsusiyyətləri, xalq çalğı alətlərinin tembr əlamətləri ilə üzvi surətdə qovuşdurmağa nail olmuşdu. Q. Qarayevin milli bəstəkar yaradıcılığında yeni mərhələni açmış Üçüncü simfoniya ilə yanaşı, skripka Konserti də bu sintezin parlaq nümunəsini təqdim etmiş, bəstəkarın ardınca gələn, yeni kompozisiya texnikasına müraciət edən müəlliflər üçün də bu, bir örnək olmuşdu. Bunu da unutmaq olmaz ki, adını bəstəkarlıq məktəbimizin tarixinə böyük novator kimi yazmış Q. Qarayev, özünün ən cəsarətli yaradıcılıq sınaqlarını da keçmişin təcrübəsinə arxalanaraq həyata keçirir, cavan nəslə təmsil edən bəstəkarları da klassik ənənələrdən aralanmamağa və yenilikləri məhz bu ənənələr zəminində həyata keçirməyə çağırır və əsası budur ki, özünün şəxsi yaradıcılıq nümunəsi ilə onlara yol göstərirdi.

Beləliklə, deyə bilərik ki, XX əsrin yeni bəstəkarlıq texnologiyasının milli bəstəkarlıq məktəbində tətbiqi ilə bərabər, Azərbaycan bəstəkarlarının fortepiano yaradıcılığında Şərq ilə Qərbin ənənələrini qovuşdurmaq istiqamətində inkişaf prosesində yeni mərhələ başlanır. XX əsrdə Yeni Vyana məktəbini təmsil edən bəstəkarların, eləcə də Paul Hindemit, Bela Bartok, Pyer Bulez kimi sənətkarların tətbiq etdiyi yeni musiqi leksikasının xüsusiyyətlərinə arxalanan, ən müasir yazı texnikasına müraciət edən müəlliflər üçün bu, milli

musiqi ənənələrindən imtina etmək deyildi; əksinə, bu, milli musiqinin potensial imkanlarına yeni nəzərlə baxmağa, bunların yeni vasitələrlə təmas nöqtələrini tapmağa və şifahi ənənəli musiqimizdən gələn prinsipləri bəstəkar musiqisində yeni keyfiyyətdə təqdim etməyə şərait yaradırdı.

XX əsrin 50-60-cı illərində yüksələn yeni avanqard dalğasının gətirdiyi serializm, puantilizm, aleatorika, konkret musiqi, elektron musiqi kimi novasiyalar sırasını birləşdirən ümumi bir ideya var idi ki, bu da musiqi dili problemlərinin yaradıcılığın bütün digər problemləri içərisində mütləq, tam prioritetə malik olması ideyası idi. Bütün bu sınaqlar müəyyən edən başlıca cəhət - bunların «yeni səslər dünyası» ideyası ətrafında birləşməsi idi. Yəni həmin dövr avanqardını təmsil edən musiqiçilər «bu yeni dil formalardan kənarda heç bir musiqi yoxdur» müddəasını müdafiə edirdilər. Bunun ardınca, getdikcə genişlənərək yüksəlməyə başlayan postmodernizm isə artıq bir-birilə uyuşması heç cür mümkün olmayan, tamamilə əks üsulların birləşdirilməsi nümunələrini təqdim etmiş oldu. Postmodernizmə aid edilən nümunələr nə orta q bir estetik bazası, nə texnologiya və musiqi dili sahəsində ümumiliyi olan nümunələr idi ki, bunların içərisində polistilistik xüsusiyyətlər daşıyan kompozisiyalar və minimalizm əlamətlərinə malik olanlar xüsusi yer tuturdu.

Bununla belə, XX əsr musiqisini yalnız «texnikalar musiqisi» deyil, həm də mənalı musiqisi adlandımaq olar. Yeni fəlsəfi konsepsiyaların yaranması və köhnələrinə yeni məna verilməsi, antik dövrə, mifologiyaya marağın oyanması, folklorun dərinə öyrənilməsi - bütün bunlar musiqi sənətində də öz əksini tapmış oldu. Neoklassisizm və neofolklorizm kimi təmayüllərin meydana gəlməsi bunun bariz nümunəsidir.

XX əsrin ikinci yansında intişar tapmış yeni cərəyan və üslublara müraciət edən Azərbaycan bəstəkarları müəyyən dərəcədə bunların əksəriyyətini səciyyələndirən mühüm bir amilə - bu üslubda yazılmış əsərləri səsləndirən ifaçının müəyyən sərbəstliyə malik olmasına, hər ifa zamanı əsərin sanki «yenidən yaradılması» faktına dayaqlanmaq imkanından istifadə etmişlər. Muğam sənətinin əsasında duran prinsip - kanon və improvizasiya amillərinin üzvi vəhdəti, burada «qanunlaşdırılmış», «dəqiq reqlamentləndirilmiş» cəhətlərə yanaşı ifaçının bu qanunlar çərçivəsində öz təxəyyülünü, ifaçılıq maharətini göstərmək imkanına malik olmasının XX əsr bəstəkar yaradıcılığında meydana gəlmiş aleatorika kimi bəstəkarlıq metodu ilə üst-üstə düşən məqamlar vardır. Məlum olduğu kimi, özündə aleatorika ünsürləri daşıyan bəstəkar əsərlərində də, muğamda olduğu kimi, ifa zamanı yol verilə biləcək «təsədüflər» nəzərdə tutulur. Dəqiq quruluş çərçivəsində improvizə amili burada müxtəlif sistemlərə aid olan bu üslublar arasında orta q bir cəhət kimi qəbul edilərək, müasir təmayüllərin, yazı texnikasının, bəstəkarlıq metodunun qanunları ilə milli prinsiplərin qovuşdurulmasına yol açmış olur. Burada da muğamı səciyyələndirən, müəyyən bir qayə ətrafında

cəmləmiş düşüncənin ifadəsi kimi meditasiya, improvizasiya prinsiplərinin bəstəkar yaradıcılığında yaranmış, adlarını çəkdiyimiz yeni metodlarla kəşifdiyi nöqtəni tapan bəstəkar Q. Qarayev idi ki, özünün skripka Konsertində, «12 fuqa» fortepiano silsiləsində bu cərpazlaşma məqamlarına arxalanmışdı. Bəstəkarın yaradıcılığında, xüsusən, onun polifonik yazısının zirvələrindən birini təşkil edən fortepiano əsəri - «12 fuqa» silsiləsində bu, aydın təzahür edir.

Məlum olduğu kimi, fuqalaşdırılmış quruluşlar Azərbaycan musiqisinə ilk dəfə Ü. Hacıbəyli tərəfindən daxil edilmiş, fortepiano üçün polifonik əsərlərin və fuqaların müəllifi isə A. Zeynallı olmuşdu. Polifonik yazı üslubunu dərinən mənimsemiş Q. Qarayev milli bəstəkar yaradıcılığında fuqanın mükəmməl nümunələrini yaratmışdır ki, bu, həm onun simfonik əsərlərinə, həm fortepiano musiqisinə aiddir. Bu nümunələrdən biri bəstəkarın «24 prelüd» silsiləsinin dördüncü dəftərindəki 20 saylı əs molla fuqasıdır. Q. Qarayevin burada tətbiq etdiyi bir sıra kompozisiya vasitələrinin on sonradan yaratdığı fortepiano fuqalarında da yer almışdır. Bəstəkarın fuqalarının zirvə nümunələri isə onun fortepiano üçün «12 fuqa» silsiləsi ilə təmsil edilmişdir. Buraya daxil olan fuqalar qədim polifonik formanın qanunauyğunluqlarını on iki tonlu sistem çərçivəsində, ən əsası isə - milli musiqi təfəkkürü və ələlxüsus, muğam qanunları zəminində tətbiq edilməsinin parlaq nümunələridir.

«12 fuqa» silsiləsi bütövlükdə monotonizmə prinsipini üzrə qurulmuşdur, belə ki, burada bütün fuqaların müxtəlif silsilələrin birinci fuqasından törəmədir.

Avropa bəstəkar yaradıcılığında intişar tapıb cıllanmış fuqa formasının qanunauyğunluqları ilə muğama xas olan formayaranma və kompozisiya prinsipləri arasındakı təmas nöqtələrini axtaran Q. Qarayev bunların kəşifdiyi əsas nöqtəni tapmağa müvəffəq olur ki, bu da hər ikisində monotonizasiyalıq prinsipinin apancı rol oynaması idi. Bunu da qeyd edərkən, «12 fuqa» silsiləsi haqqında mülahizələrini təqdim edən bəzi tədqiqatçılar, məsələn, T. Seyidov birinci fuqada ilk dəfə səslənən və silsilədə müəyyən mənada leytmövzu rolunu oynayan mövzunun səsdüzümündə çahargah məqamına aşkar işarə edildiyini diqqətə çatdırır. Mövzunu izlədikdə həqiqətən də bunun ton tərkibində (məsafədə) iki artırılmış sekundanın - «c» - «dis» və «f» - «gis» - olması çahargahın intonasiya məzmununa işarə kimi yozula bilər.

«12 fuqa» silsiləsinin təhlilini verən N. Əliyeva buradakı birinci fuqanın mövzusunu əsərin əsas obrazının daşıyıcısı olaraq bütün silsilədən keçdiyini, buradakı bütün fuqaların tematizminin məhz həmin mövzu-obrazın səs yüksəkliyi quruluşuna əsaslandığını qeyd edir. Bu mövzu silsilə boyu məhz dodekafon musiqidə möhkəmlənmiş polifonik üsullarla inkişaf məruz qalır. Lakin fuqalardan hər birində təkrar edilməyən 12 səs müəyyən bir tonikaya tabe olur. Müəllif bunu da diqqətə çatdırır ki, bu əsər eyni bir mövzu əsasında polifonik variasiyalar olduğuuna görə P. Hindemitin «Lyudus tonalis» əsəri ilə müqayisə edilə bilər.

N.Əliyeva «12 fuqa» silsiləsinin on iki tonlu xromatik tonallığa əsaslanmasını, burada tonikanın «əlamət» kimi mövcudluğunu Q.Qarayevin müasir təmayüllər tərəfindən «dağıdılmış» major-minorun «nüfuzunu» bərpa etmək, buna haqq qazandırmaq niyyətindən irəli gəldiyini bildirir. Lakin ilk baxışda o qədər də əhəmiyyətli olmayan bu məqamı milli musiqi təfəkkürünün xüsusiyyətləri ilə də əlaqələndirə bilərik. Burada bir daha muğamdakı lad-məqam inkişafının başlıca prinsipini və burada maye məfhumunun funksiyasını yada salmalıyıq. Muğamda ardıcıl şəbələrə hər birinin intonasiya materialı bunun əsaslandığı lad-məqamın müəyyən istinad pərdəsi ətrafında cəmləşmişdir. Eyni zamanda, bütün muğamın və ya muğam dəstgahının ümumi tonika mərkəzi rolunu

oynayan Maye məfhumu vardır ki, vardır ki, kompozisiyada mərkəzəqaçan qüvvə kimi fəaliyyət göstərir. Qarayevin fuqa silsiləsi ilə muğam kompozisiyasını müqayisə etdikdə yalnız bu fərqi diqqətə çatdırıla bilər ki, əgər muğamda həmin tonika - maye - ardıcıl olaraq, pilləvari inkişaf prosesində təsdiqini tapırsa, fuqa silsiləsində tonika sanki dairənin mərkəzində yerləşir və fuqalardan hər biri üçün orta mərkəz rolunu oynayır.

Beləliklə, «12 fuqa» silsiləsinə Q.Qarayevin bir-birindən uzaq, fərqli mənşəli, müxtəlif sistemlərə aid olan üslub və cərəyanların xüsusiyyətlərini, kompozisiya metodlarını özünün fərdi bəstəkar «məni» səviyyəsinə məharətlə qovuşdurmaq sənətkarlığının bariz nümunəsi kimi qiymətləndirə bilərik.

ƏDƏBİYYAT

1. Əliyeva F. Ş. Azərbaycan musiqisində üslub axtarılan. Bakı, 1996, 118 s.
2. Qara Qarayev. Oçerklər (tərtibçi red. Ş. Mahmudova və G. Mahmudova). B., Çinar Çap, 2003
3. Qara Qarayev. Oçerklər. Bakı: Qap-poliqraf, 2003, 280 s.
4. Qara Qarayev tələbələrindən xatirəsində (tərtibçi redaktor N.Şəfiyeva). B., Şərq-Qərb, 2009

5. Алиева Н.Т. Пассакалья и fuga в творчестве Кара Караева (к проблеме взаимодействия классических полифонических форм с основополагающими чертами азербайджанской музыки устной традиции) // Автореф. дис... канд. искусств. Киев, 1990, 23 с.

6. Сеидов Т. Азербайджанская фортепианная культура XX века: педагогика, исполнительство и композиторское творчество. Баку, АГИ, 2006, 270 с.

О художественном решении проблемы синтеза Восток-Запад в творчестве азербайджанских композиторов в русле новых течений и современной композиционной техники»

Композиторское творчество XX века ознаменовано новыми тенденциями, выходящими далеко за рамки традиционных эстетических норм и принципов. Отказ от традиций и радикальное новаторство, замена композиционных средств совершенно новыми – в творчестве разных авторов мы видим самые разнообразные проявления этих процессов. Характерные черты новейших стилевых тенденций наблюдаются и в творчестве азербайджанских композиторов; здесь они находят применение на национальной почве, и этим обусловлена оригинальность сочинений данного периода. В качестве примера можно привести цикл «12 fug» К.Караева, где в органическом единстве представлены закономерности формы fugи, полифонические принципы, закрепленные в двенадцатитоновой системе, с формообразующими и композиционными принципами азербайджанского мугама.

Ключевые слова: современная техника, сериализм, пуантилизм, алеаторика, конкретная музыка

“About artistic settlement of problems of synthesis East – West in the creativity of Azerbaijan composers in the sphere of new stream and modern compositional technique”

Composing creativity work of XX century was commemorated with new tendency, going beyond the framework of traditional aesthetic norms and principles. Rejection from tradition and radical innovations, substitution of composing techniques with new ones in the creativity works of various authors, we see the various manifestations of such processes. Outstanding characteristics of the newest styles of tendency are also seen in the creativity works of Azerbaijani composers, here they find the application in national basis and this is conditioned as originality of work of that period. We can show K.Karayev's "12 fugues" cycle as an example, where in the organic unity, the regularities of the fugue's form are represented, the polyphonic principles are fixed in the twelve-ton system, with the shape-forming and compositional principles of the Azerbaijani mugham.

Key words: modern technique, serialism, puantilism, aleatory, specific music

ПРОГРАММНЫЕ СИМФОНИИ 1940–1950-х ГОДОВ В КОНТЕКСТЕ ИСТОРИЧЕСКОЙ ЭВОЛЮЦИИ АЗЕРБАЙДЖАНСКОГО СИМФОНИЗМА

Лала КЯЗИМОВА

Послевоенный период развития азербайджанской симфонической музыки ознаменовался весьма активным освоением различных типов программности. По мнению отечественного исследователя, в названной сфере, с одной стороны, прослеживается тяготение к созданию масштабных концептуально-повествовательных типологий, сочетающих в себе «психологические тенденции... с чертами живописной изобразительности...», – показательным примером такого рода является симфония «Бабек» Г.Рзаева (1953). С другой стороны, для национальных композиторов-симфонистов характерен ярко выраженный интерес к преломлению в рамках циклической формы «крупных эмоциональных контрастов» и доминированию «общего идейно-эмоционального замысла» над последовательно разрываемым, «детализированным сюжетом» (симфония «Памяти Низами» Ф.Амирова, датированная 1947 годом). Наряду с этим, заслуживают внимания высокохудожественные образцы «эпических и лирико-философских» концепций («Памяти В. И. Ленина» Дж.Гаджиева, 1956), индивидуальные опыты претворения «живописно-образительных» программ («Бакинским нефтяникам» А.Бабаева, 1950) и др. [4, с. 18–19].

Следует заметить, что в каждой из упомянутых симфоний выбор определенного типа программности, как правило, обусловливается не только индивидуальностью композиторского мышления, но и спецификой воплощаемого художественного замысла. Так, согласно пояснению Г.Рзаева, его симфония, «...посвященная герою национально-освободительной борьбы азербайджанского народа против захватчиков-арабов в IX веке», изначально задумывалась как развернутое *историческое повествование*. Избегая явных «анахронизмов» и чрезмерной беллетризации образа легендарного полководца, композитор ограничился лишь наиболее достоверными эпизодами исторических хроник и народных сказаний, отраженными в лаконичных программных заголовках: I часть – «Борьба Бабека», II – «Крепость в горах», III – «Смерть Бабека», IV – «Народ непобедим» [5, с. 243]. При этом «психологические тенденции», о которых шла выше, корреспондировали в наибольшей степени с *образом народа*.

Исходя из данной трактовки, «выход на авансцену» героя в I части мотивирован не обстоятельствами его личной судьбы (которая

фактически не отображается и не «комментируется» музыкой), но «призывом» народных масс: вступление к упомянутой части основывается на «взаимодополняющем» контрасте тем, ассоциируемых в образном плане со «страданиями народа» и «религиозным угнетением». Побочная партия сонатного allegro, оттеняющая героический порыв Бабека (главная партия), опять-таки связана с идеей общественного служения (тема «народной любви» к отечеству). II часть – картина мирной жизни после разгрома чужеземных захватчиков – по существу, ограничивается эпизодом величественного «шествия воинов Бабека», обрамляемым суровыми горными пейзажами – здесь расположено «неприступное становище» освободительной армии [5, с. 244]. Наконец, III часть знаменует собой кульминацию «батальных» событий, достигающих предельно трагического накала; предельная целеустремленность развития словно бы не допускает и мысли о возможности неких лирических или жанрово-характерных «интермедий». Показательно также отсутствие темы Бабека в фугированном финале Симфонии (здесь проводится только тема «народной любви»). Линия повествования, соотносимая с образом полководца, явилась не итогом, но лишь ключевым элементом общей «героической темы»; оплавав Бабека, народ вновь преисполнен решимости продолжить борьбу за освобождение от иноземного гнета. В этом, как нам представляется, заключена важнейшая особенность авторской художественной концепции – *эпической по сути* (хотя и не чуждой «психологических» элементов), предопределяющей характерные черты программного замысла данной Симфонии.

Принципиально иной подход к воплощению образа великого деятеля национальной истории прослеживается в симфонии «Памяти Низами» Ф.Амирова (1947). Как известно, упомянутое произведение было посвящено знаменательному юбилею – 800-летию со дня рождения великого поэта. Обобщенный характер заявленной программы способствовал появлению различных истолкований указанного цикла. Так, отдельными исследователями Симфония интерпретируется как своего рода «звуковой портрет»; исходя из этого, на протяжении четырех частей «...раскрывается образ великого художника и мыслителя-гуманиста. Первая часть, Moderato maestoso, характеризует величественный облик поэта; вторая (скерцозное Allegretto) – рисует

картины его юности; третья, *Andante sostenuto*, концентрирует в себе лирико-философские размышления автора о Низами; четвертая, *Allegro molto*, синтезируя образы предшествующих частей, завершается торжественной кодой – прославлением Низами» [3, с. 36–37]. Существует и несколько иная трактовка, согласно которой, в программном цикле «...находит воплощение индивидуальное восприятие творчества великого поэта. Симфония Амирова – лирическая. Музыка ее проникнута неувлимыми внутренними движениями, словно воссоздающими тонкую и пыльную душу художника» (1, с. 151); курсив везде мой. – Л. К.).

Позднейший авторский комментарий, как нам представляется, в известной мере суммирует приведенные истолкования: «На создание струнной симфонии... вдохновила меня поэзия Низами. Каждая часть цикла предваряется строками из его произведений и своим образным строем обязана этим эпиграфам. <...> Кроме того, в произведениях великого поэта часто упоминаются мугамы и музыкальные инструменты, описываются их тембровые возможности, их роль в создании поэтического настроения», и т. д. [2, с. 23]. Как видим, первоосновой композиторского замысла является художественное наследие Низами; кроме того, сквозь призму этого наследия – лирико-эпического по сути – Ф. Амировым восприняты и запечатлены отдельные моменты биографии, важнейшие мотивы и «субъективные интонации» творчества, даже особенности «музыкальной эстетики» прославленного художника.

Отмеченная многогранность замысла позволяет автору Симфонии весьма свободно преломлять различные тенденции музыкальной программности. К примеру, на протяжении цикла важнейшая музыкальная тема – лейтмотив Низами – чаще всего уподобляется образно-смысловому резюме – экспрессивному «отклику поэта», призванному подытожить процесс развертывания красочных «звуковых полотен», которые возникают в воображении композитора «по прочтении» цитируемых стихов (III и IV части). Вместе с тем, для начального *Moderato maestoso* указаный лейтмотив служит тематическим «ядром», по сути, пронизывающим музыкальную ткань всей I части, упорядочивающим и цементирующим воссоздаваемую здесь динамичную «картину мира». Можно полагать, что указанная «бифункциональность» лейтмотива Низами сопряжена с двудеиной трактовкой заданной программы – «биографических комментариев к портрету художника» и «музыкальных рефлексий» по поводу его поэтического творчества.

Другой пример – органичное сочетание национально-характерных и классических (европейских) элементов, присущее Симфонии. Так, ладовая основа важнейших тем цикла (главной партии *Moderato maestoso*, основных тем III части и финала) связана с традиционными азербайджанскими ладами, II часть ассоциируется с наигрышами и

импровизациями ашугов (см.: [3, с. 38–39; 5, с. 224–225]). Однако Ф. Амиров указывал на важнейшую роль иной «порождающей модели», которая, по его словам, предопределяла особенности звукового воплощения упомянутого художественного замысла: «Идея создания струнной симфонии зародилась после моего знакомства с Квartetом Равеля, особенно поразившим меня богатством тембровых красок. Отдавая дань Равелю, я создал произведение в той же тональности...» [2, с. 23]. Разумеется, подобная соотнесенность внешне далеких «музыкальных вселенных» не заключает в себе противоречия: «европейское» олицетворяет в программе Симфонии «всемирное» бытие немеркнувшего поэтического наследия, «национальное» – звучащий «контекст» (как отмечает Ф. Амиров, ярко запечатленный в стихах Низами и выступающий неким «путеводителем» для обращающегося к ним современного композитора) указанного наследия в далекую эпоху.

Напротив, своеобразие программного замысла, воплощенного Дж. Гаджиевым в Четвертой симфонии «Памяти В. И. Ленина», предопределялось авторским стремлением к созданию «музыкальной панорамы» эпохальных свершений, относящихся к советскому периоду. Исходя из этого, «мемориальное» заглавие было дополнено «эпиграфом-комментарием» из М. Горького («Нет сил, способных затемнить факел, поднятый Лениным в душевой тьме обезумевшего мира»). Драматургия и композиционные процессы на протяжении упомянутого цикла в целом корреспондировали с «укрупненными» (пятичастными) конфликтно-драматическими симфониями Г. Малера и Д. Шостаковича. Вместе с тем, Дж. Гаджиевым последовательно акцентировалась приоритетная роль «нарративных» тенденций, что повлекло за собой целенаправленное претворение «...традиционных принципов восточного (мугамного) инструментализма и общей логики «исторического повествования», превалярующей над «сценически-действенными» элементами. По-видимому, обладанию *эпико-драматического* начала в Четвертой симфонии изначально благоприятствовало утверждаемое автором предельно обобщенное толкование «жизни героя» в духе «прометеевского мифа» (оно с подбавляющей наглядностью «удостоверилось» выбранным эпиграфом). Иными словами, программность в названном цикле зачастую обретала «редуцированные» формы, соотносимые с общей логикой «интонационно-фабульных» процессов и ассоциативным «спектром» выбранных жанров («сказовый» характер Речитатива-фантазии, «траурно-маршевая» семантика Пассакалии, «празднично-картинная» атмосфера скерцо и т. д.) [6, с. 81]. Благодаря этому, как отмечают современные исследователи, даже мугамность наделялась «...выразительно-смысловой функцией, аналогичной *былинности* в русской музыке» (1, с. 158); курсив мой. – Л. К.).

Оригинальный замысел Четвертой симфонии далеко не сразу был должным образом оценен специалистами. В частности, высказывались мнения об известной драматургической «одноплановости» и композиционной «затянутости» масштабного опуса («Быть может, Симфония несколько перегружена героико-трагедийными образами. Произведение, несомненно, выиграло бы, если бы Дж. Гаджиев шире использовал принцип контрастности. На пользу Симфонии пошло бы и некоторое сжатие материала»; «в построении цикла ощущаются некоторые длинноты (вторая часть и финал)», и т. д.; см.: [8, с. 62; 5, с. 222]). Одностороннее восприятие Четвертой симфонии, преобладающее в указанных рекомендациях и мотивируемое стереотипными критериями лирико-драматического симфонизма, было подвергнуто критике Д. Шостаковичем: «...Симфония «Памяти В. И. Ленина» принадлежит к числу произведений глубоко прочувствованных и продуманных» [8, с. 62]. Слова поддержки, прозвучавшие из уст величайшего симфониста XX века, несомненно, благоприятствовали дальнейшим творческим исканиям Дж. Гаджиева на поприще программности, реализовавшимся в самобытных художественных концепциях его Пятой и Шестой симфоний.

ЛИТЕРАТУРА

1. Абасова Э., Касимов К. Очерки музыкального искусства Советского Азербайджана: 1920–1956. Баку: ЭЛМ, 1970. 180 с.
2. Амиров Ф. Живая музыкальная традиция (беседа с Л. Григорьевым и Я. Платеком) // Советская музыка. 1983. № 4. С. 21–26.
3. Данилов Д. Фикрет Амиров. М.: Сов. композитор, 1959. 68 с.
4. Данилов Д. Заметки об азербайджанском симфонизме // Советская музыка. 1956. № 8. С. 18–23.

REFERENCES

1. Abasova E., Kasimov K. Ocherki muzykal'nogo iskusstva Sovetskogo Azerbaydzhana: 1920–1956 [Essays of Musical Art in the Soviet Azerbaijan: 1920–1956]. Baku: ELM Press, 1970. 180 p.
2. Amirov F. Zhivaya muzykal'naya traditsiya (beseda s L. Grigor'evym i Ya. Platekom) [The Living Music Tradition (interview with L. Grigor'ev and J. Platek)]. Sovetskaya muzyka [Soviet Music]. 1983. No. 4. P. 21–26.
3. Danilov D. Fikret Amirov [Fikrat Amirov]. Moscow: Sovetskii kompozitor Press. 1959. 68 p.
4. Danilov D. Zаметki ob azerbaydzhanskom simfonizme [Notes on the Azerbaijan Symphonism]. Sovetskaya muzyka [Soviet Music]. 1956. No. 8. P. 18–23.
5. Danilov D. Simfonicheskoe tvorchestvo azerbaydzhanskikh kompozitorov [Symphonic Creative

В целом, программные симфонические опусы азербайджанских композиторов, создававшиеся на протяжении послевоенного периода, явились убедительным опровержением весьма распространенных и живучих предрассудков относительно существующей «иерархии» различных видов симфонизма, наличия «высших» и «низших» его форм etc. На рубеже 1960-х годов, как бы подводя итог многолетним дискуссиям по данной проблеме, видный отечественный музыковед заметил: «...программная музыка не может рассматриваться в качестве *высшего* вида музыкального искусства сравнительно с непрограммной музыкой, как не может она рассматриваться и в качестве *низшей* сравнительно с ней разновидности» [7, с. 145]. Не будет преувеличением утверждать, что крупнейшие достижения азербайджанского симфонизма последующих десятилетий в значительной мере обусловливались именно гибкими и динамичными сопряжениями программных и непрограммных тенденций, продиктованными творческой индивидуальностью того или иного автора, спецификой определенных композиторских замыслов, а также глубинными истоками национального художественного мышления.

5. Данилов Д. Симфоническое творчество азербайджанских композиторов // Азербайджанская музыка: сб. ст. М.: Музгиз, 1961. С. 200–246.
6. Кязимова Л. Эволюция программности в симфониях Дж. Гаджиева (1950–1990-е годы) // Южно-Российский музыкальный альманах. 2016. № 4. С. 80–85.
7. Хохлов Ю. О музыкальной программности: Очерки. М.: Музгиз, 1963. 148 с.
8. Шостакович Д. Съезд композиторов Азербайджана // Советская музыка. 1956. № 6. С. 61–65.

Work by Azerbaijan Composers]. Azerbaydzhanskaya muzyka [Azerbaijan Music]: collected articles. Moscow: Muzgiz Press, 1961. P. 200–246.

6. Kyazimova L. Evolyutsiya programmnosti v simfoniakh Dzh. Gadzhieva (1950–1990-e gody) [The Evolution of Programness in the Symphonies by J. Hajiev]. Yuzhno-Rossiyskiy muzykal'nyy al'manakh [South-Russian Musical Anthology]. 2016. No. 4. P. 80–85.
7. Khokhlov Yu. O muzykal'noy programmnosti [About Musical Programness]: essays. Moscow: Muzgiz Press, 1963. 148 p.
8. Shostakovich D. S'ezd kompozitorov Azerbaydzhana [Congress of Azerbaijan Composers]. Sovetskaya muzyka [Soviet Music]. 1956. No. 6. P. 61–65.

«СЕМЬ СОНЕТОВ» СЕВДЫ ИБРАГИМОВОЙ

Айла КЕРИМОВА-ЗАКАРИЯ

Азербайджанская вокальная лирика представляет собой богатейшую часть всего академического музыкального искусства нашей страны. Области камерной вокальной музыки в той или иной степени касались все без исключения выдающиеся отечественные композиторы. Богатство в использовании средств музыкальной выразительности, разнообразие тематического содержания сделали многие творения камерно-вокального творчества любимыми многими поколениями слушателей как у нас в стране, так и далеко за её пределами. В то же время для многих азербайджанских композиторов вокальная лирика - это область проявления новаторского подхода, как в трактовке традиционных жанров, так и в обновлении уже существующей жанровой палитры. Одним из самых ярких примеров, подтверждающих нашу мысль, может служить факт зарождения нового жанра классической вокальной музыки в творчестве великого У.Гаджибейли Речь идёт о всем известном новом для мировой академической музыки жанре романса-газеллы, зарождение которого связано с именем основоположника азербайджанской классической музыки.

Традицию новаторского подхода в трактовке вокальных жанров в своём творчестве продолжила Севда Ибрагимова. С этой точки зрения большой интерес представляет её вокальный цикл «Семь сонетов», созданный в 1981 году. Интересно, что сонет, как строго канонизированный жанр с многовековой историей развития, относящийся к числу так называемых «твёрдых форм» и получившей распространение далеко за пределами своей родины, по своим коренным свойствам исследователями ставится в один ряд с жанром газеллы, который, как мы отметили выше, нашёл своё музыкальное воплощение в творчестве У.Гаджибейли. [4]. Таким образом своим вокальным творчеством С.Ибраимова продолжает, в том числе, национальную традицию музыкальной интерпретации устоявшихся форм классической поэзии.

Сонет как литературный жанр всегда представлял огромный интерес как у специалистов в области литературы: к его теории обращались филологи, литературоведы, поэты; так и у учёных-философов и музыкантов. Известно, что сам термин «сонет» (на итальянском sonetto) происходит от

провансальского sonet — песенка или итальянского sonare — звучать, то есть имеет ту же этимологию, что и один из самых распространённых жанров музыкального искусства - соната. Неслучайно, во многих литературных исследованиях большое внимание уделяется звучащей стороне сонета, его музыкальности, которая считается «непременным атрибутом сонета» [5, с. 155]. Кроме того, учёные-литературоведы выделяют такую жанровую особенность сонета, как его способность проявлять в себе признаки других литературных жанров (оды, эпиграммы, мадригала и др.), а также свойства произведений других видов искусства [3, 82-87]. К примеру, в музыке, по мнению исследователей, сонет сближается с сонатной формой. [7, 331. Причиной тому, на наш взгляд, являются особенности структурной организации сонета, а также свойств его драматургического развития. У разных исследователей мы можем видеть различную трактовку этого развития: «тезис (первый катрен) сменяется антитезисом (второй катрен) и завершается синтезом (два заключительных tercета)» [1, с. 441.], «тезис — антитезис — синтез — развязка» [5, с. 155], «тезис — развитие тезиса — антитезис — синтез» [6, с. 156]. Как видно, несмотря на различие в терминологическом освещении структуры, суть её развития действительно можно трактовать как сходное с принципами развития формы сонатного allegro.

Учитывая и музыкальность жанра сонета, и особенности его структурной организации, интерес к этому жанру со стороны композиторов оказывается вполне закономерным. Неслучайно, что уже в XVI в. все сонеты Петрарки были положены на музыку. Традиция обращения композиторов к жанру сонета продолжается и по сей день, причём как в творчестве представителей академической музыки, так и в произведениях авторов эстрадно-популярной песни.

Вокальный цикл Севды Ибрагимова в этом ряду занимает особое место, поскольку композитор, создавая свои вокальные миниатюры, в качестве поэтической основы обращается к творчеству отечественного поэта¹. Все произведения цикла написаны на стихи Адыля Бабаева. Помимо единства авторства поэтических строк, единства жанра всех произведений, данный цикл также

объединяет и единая, общая тематика. Как и в классическом сонете в литературе, ведущей здесь, в вокальном цикле оказывается лирическая и, в первую очередь, любовно-лирическая тематика. Содержание поэзии, как это следует ожидать, определяет характер музыкального содержания, что в свою очередь обуславливает определённые свойства как в области структурной организации и средств музыкального развития, так и в использовании элементов музыкального языка. А поскольку поэтический тематизм в цикле един, то следует ожидать наличие неких единых для всех произведений цикла стилистических свойств в области музыкального развития.

Анализ сонетов С.Ибрагимова продемонстрировал не только наличие определённых свойств музыкального развития, но и их связи с жанровыми особенностями поэтического сонета.

Обращаясь к характеристике стилистических свойств сонетов С.Ибрагимова прежде всего следует отметить, что как и во всех своих произведениях в области камерной лирики, композитор и здесь проявляет максимально возможное внимание к содержанию поэтического текста и стремится отразить в музыке не только общий характер содержания, но и наиболее тонко и гибко в каждой интонации передать речевую выразительность отдельно взятой фразы. Отсюда в мелодике анализируемого цикла так много черт декламационно-речитативной выразительности, которая нисколько не отменяет в мелодическом стиле произведений наличие элементов песенного и кантленного свойства. Кроме того, развитие каждого без исключения сонета характеризуется делением на фразы почти всегда совпадающими со строками стихотворного текста.

Внимательность к поэтическому тексту в рассматриваемых сонетах проявляется также в такой интересной их особенности как идентичность поэтического и музыкального слова в развитии. Этот сознательный шаг композитора по своему драматургическому значению напоминает о таком хорошо известном принципе как лейтмотив и лейтинтонация. В качестве примеров, подтверждающих нашу мысль, можно обратиться к сонетам «Sənin sədaqətin» и «Getdin». В сонете «Sənin sədaqətin» практически каждое повторение слов «sən mənim...» в поэтическом тексте сопровождается одной и той же музыкальной интонацией. В сонете «Getdin» на основе схожего приёма, использованного в самом начале и в самом конце развития, формирует так называемую тематическую арку.

Сонеты С.Ибрагимова также характеризуются многими свойствами, типичными для поэтической формы сонета. Так, одной из определяющих стилистических черт жанра сонета с точки зрения его содержания, по мнению В.Шарпа, является продолжительность в сонете мысли, идеи или эмоции, которая должна быть абсолютно неразрывной, при этом неразрывное звучание должно

сохраняться от первой до последней фразы [8, P. LXII-LXIII]. С этой точки зрения каждый из сонетов С.Ибрагимова в полной мере отвечает данным требованиям. Более того, такого рода единство содержания и эмоции достигается не только посредством выдержанности при помощи средств выразительности целостного эмоционального строя, но и путём использования в развитии музыкальной ткани определённой тенденции. Такой магистральной тенденцией в большинстве сонетов становится тенденция восходящего движения в развитии мелодической линии. Данная тенденция проявляет себя на самых разных масштабных уровнях мелодики: от масштабов в интонационной организации фраз до масштабов в соотношении частей целого, либо в организации единой и неделимой целостной мелодической линии произведения. Примерами, воплощающими в своём развитии данную тенденцию, могут служить все без исключения произведения анализируемого цикла, начиная с самого первого сонета «Arzum». Здесь каждая из структурных частей произведения в развитии своей мелодической линии характеризуется планомерным подъёмом тесситуры звучания. Более того, каждая следующая часть сонета своей мелодической линией захватывает всё более и более высокие звуки: es второй октавы в первой части, f второй октавы во второй части, gis второй октавы в третьей части. Самой же максимальной вершины мелодической линии достигает в самом заключении развития. То есть последний звук сонета является самым высоким звуком в развитии всего произведения.

В целом среди сонетов цикла самым распространённым принципом, в котором получает воплощение тенденция восходящего развития мелодики — это принцип мелодической организации фраз. Этот принцип охватывает интонационное развитие каждого сонета. Помимо того, что проявляется он в том, что почти фразы вокальных миниатюр за редким исключением построены по принципу подъёма тесситуры звучания к концу фразы, существует ещё множество других вариантов проявления данного принципа в мелодике произведений. Так, в сонете «Sən bir arzu kimi ürəyimdəşən» это принцип проявляется вне при повторе в развитии первой фразы, когда внезапно, сразу после начала за счёт повышения тесситуры охватывается более широкий диапазон. При этом данный принцип проявляет себя как в развитии первой части структуры, так в построении второй части, где при первом звучании главной мелодической фразы верхний предел достигается только через 10 тактов, а при повторе уже на 4-ом такте. Интонационное оформление фраз уже в самом начале развития сонета «Getdin» направлено на постепенное расширение диапазона и охвата всё более высоких звуков. В результате образуется интересное последование интонаций с точки зрения их диапазона: b2 - m3 - c4 - c5 — um 7, за которым

¹ Большинство музыкальных произведений в жанре сонета написаны на стихи поэтов - представителей классической поэзии Европейского Средневековья. Особенно часто композиторы обращаются к творчеству В.Шекспира.